

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

RAPPORT 2023:25

Uppdrag att ta fram väg- ledning om elnät vid planering

Slutrapport

Titel: Uppdrag att ta fram vägledning om elnät vid planering
Rapportnummer: 2023:25
Utgivare: Boverket, december, 2023
ISBN pdf: 978-91-89581-42-5
Processnummer: 3.4.1
Diarienummer: 7608/2022

Förord

I Boverkets regleringsbrev för 2023 fick myndigheten i uppdrag att ta fram vägledning om elnät vid planering. Framtagna vägledningstexter finns publicerade i Boverkets webbhandbok PBL kunskapsbanken.

I denna rapport redovisar vi hur uppdraget genomförts och ger en översikt av vägledningens innehåll. Vi beskriver också observationer av förhållanden som kan vara svåra att hantera i planeringen.

Projektledare för vägledningen har varit naturgeograf Cecilia Näslund och landskapsarkitekt Jon Resmark. Övriga medverkande har varit planeringsarkitekt Anna Ekman, planeringsarkitekt Victoria Nordholm, planeringsarkitekt Therese Byheden, bygglovsarkitekt Kajsa Lind, byggnadsingenjör Martin Lindholm, arkitekt Maria Rundqvist, jurist Lars Lennwall och jurist Ulrica Lidfors. Sonia Andersson har varit ansvarig enhetschef. Boverket har anlitat konsulten WSP för att medverka som processtöd, ta fram underlag och illustrationer. Rapporten har tagits fram av Cecilia Näslund och Martin Lindholm.

Karlskrona december 2023

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Om regeringsuppdraget	6
Målgrupp.....	6
Samverkan	6
Avgränsning	7
Framtagen vägledning	8
Vägledningens innehåll	8
Resultat från uppdraget.....	10
Observationer	10
Fortsatt arbete	13
Bilagor	14
Bilaga 1. Ny text om elnät i regionplanering som tillförts i befintlig vägledning på PBL kunskapsbanken	14
Bilaga 2. Sammanställning av ny text om bygglov och förhandsbesked som integrerats i befintlig vägledning på PBL kunskapsbanken.....	15

Sammanfattning

Ett av Boverkets regeringsuppdrag för 2023 var att ta fram vägledning om elnät i planering. För att ge gott stöd har Boverket tagit fram tre vägledningspaket som är målgruppsanpassade för kommunernas arbete med översiktsplanering, detaljplanering, respektive prövning av bygglov och förhandsbesked. Den ger också stöd för hur elförsörjning kan beaktas i regionplanering. Vägledningen innehåller en grundläggande beskrivning av hur kraftsystemet för el är uppbyggt och fungerar, ansvariga aktörer och hur elnätsutbyggnad går till. Den ger information om hur befintliga elnätsanläggningar behöver beaktas samt hur kommunerna kan ta hänsyn till framtida behov av elnätsutbyggnad. Vägledningen ger även stöd kring vad som kan göras inom den fysiska planeringen för att motverka problematik med otillräcklig nätkapacitet och effekttillgång.

Den framtagna vägledningen bidrar till kunskapshöjning om elnät och elförsörjning och hur det kan hanteras vid fysisk planering och lovprövning. Sammantaget kan vägledningen väntas leda till bättre och mer välgrundade avvägningar i sammanhang som rör elnät och elförsörjning.

Denna rapport redovisar hur Boverket har genomfört uppdraget. Den belyser också observationer av förhållanden som kan medföra svårigheter i planeringen.

Om regeringsuppdraget

I Boverkets regleringsbrev för budgetåret 2023 fick Boverket i uppdrag att ta fram vägledning om elnät i fysisk planering (Fi2022/02388, Fi2022/03444 (delvis)). Uppdraget var utformat enligt följande:

Vägledning om elnät vid planering

Myndigheten ska ta fram en vägledning för tillämpningen av plan- och bygglagen (2010:900) i syfte att öka kommunernas kunskaper om hur de i sin planering kan beakta elnätets behov, t.ex. för att avgöra hur mark som redan används för ledningar och elnätsanläggningar kan skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra användandet av dem. Myndigheten ska vid framtagandet av vägledningen inhämta synpunkter från Elsäkerhetsverket, Energimarknadsinspektionen, Statens energimyndighet, Folkhälsomyndigheten, länsstyrelserna, Affärsverket svenska kraftnät och Energiföretagen Sverige. Uppdraget ska senast den 15 december 2023 redovisas till Regeringskansliet (blivande Klimat- och näringslivsdepartementet).

Målgrupp

Vägledningen vänder sig till kommunernas byggnadsnämnder med såväl handläggare som chefer och politiker. Även regionernas tjänstemän och politiker som arbetar med regionplanering ingår i målgruppen.

Samverkan

Boverket har vid genomförandet av uppdraget samverkat med Elsäkerhetsverket, Energimarknadsinspektionen, Statens energimyndighet, Folkhälsomyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten, länsstyrelserna, regionerna, Affärsverket svenska kraftnät och Energiföretagen Sverige. Samverkan inleddes med dialogmöten med referensgruppen, ett möte med nationella myndigheter och ett med länsstyrelser och regioner. Syftet var att få en övergripande bild av eventuell problematik, kunskapsbehov, och önskemål om vägledningens innehåll.

Dialogmötena följdes upp med närmare intervjuer med ett tiotal av de medverkande i referensgruppen. Alla medverkande i referensgruppen fick möjlighet att ge synpunkter på ett första utkast till vägledning. I det fortsatta arbetet hade Boverket ytterligare kontakt med olika referensgruppsdeltagare i särskilda frågor, främst med Energibolagen Sverige och Affärsverket svenska kraftnät.

Avgränsning

Boverkets inledande analys av problematik och vägledningsbehov gav grund för en breddad ansats för vägledningen. Sverige står inför en struktumvandling med kraftigt ökande elbehov i samhället. Detta kommer att medföra ökade markanspråk för både ny elproduktion och nya elnät¹. Samtidigt förekommer redan idag områden där tillgången till elförsörjning är begränsande för planering av nya utbyggnadsområden^{2,3}. Elnätsföretagens kommande prioriteringar av vilka delar av elnäten som kommer att förstärkas eller byggas ut kan i hög grad bli styrande för den fysiska planeringen. I ett samhälle med kraftigt ökande elbehov riskerar kommunens roll att göra avvägningar om lämplig markanvändning utifrån allmänna intressen att bli underordnad.

Det finns möjligheter att utforma den fysiska planeringen så att den bidrar till att motverka problematik med begränsad eltillgång. Det kan handla om planering för utbyggnad av lokal elproduktion eller utveckling av alternativ energiförsörjning för vissa ändamål, exempelvis fjärrvärmenät eller infrastruktur för vätgas. Det är framför allt i den översiktliga planeringen som frågor om elförsörjning behöver behandlas.

Mot denna bakgrund har Boverket valt en bredare ansats än uppdraget så att vägledningen, utöver planering med hänsyn till elnät, även i viss mån behandlar elförsörjning. Syftet med den framtagna vägledningen är att stödja kommuner och regioner i arbetet med att

- beakta befintligt elnät och ta hänsyn till framtida behov av elnätsutbyggnad i planering och lovgivning,
- aktivt bidra till att motverka problematik med otillräcklig överföringskapacitet och effektillgång.

¹ [Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering – Rapportering 2022, ER 2023:2, Energimyndigheten.](#)

² [Kapacitetsutmaningen i elnäten - Ei R2020:06, Energimarknadsinspektionen](#)

³ [Kapacitetsutmaningen](#). 2023, Göteborgs Energi. <https://www.goteborgenergi.se/om-oss/hallbarhet/kapacitetsutmaningen>. Hämtad 2023-12-06.

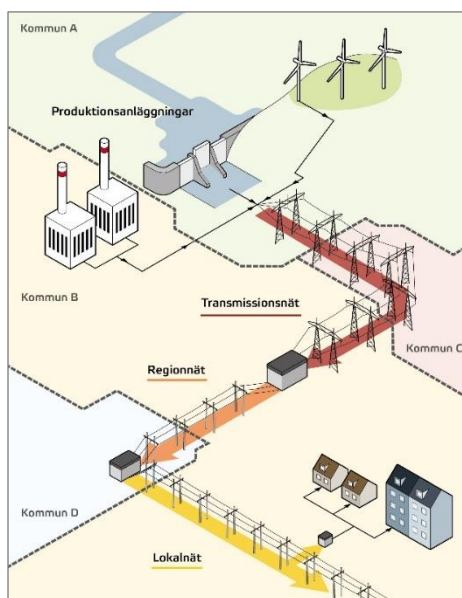
Framtagen vägledning

Inom ramen för regeringsuppdraget har Boverket tagit fram tre vägledningspaket med målgruppsanpassad vägledning för arbete med översiktsplanering, detaljplanering respektive prövning av lov och förhandsbesked. Dessutom har ett stycke tillförts i Boverkets vägledning om regionplanering, för att uppmärksamma behovet av regionala perspektiv i frågor som rör infrastrukturutveckling för elförsörjning. Där finns också direktlänk till vägledningen om elförsörjning i översiktsplanering som även kan ge stöd och information som är användbar för regional planering. All vägledning finns publicerad i Boverkets webbhandbok PBL kunskapsbanken.

Vägledningens innehåll

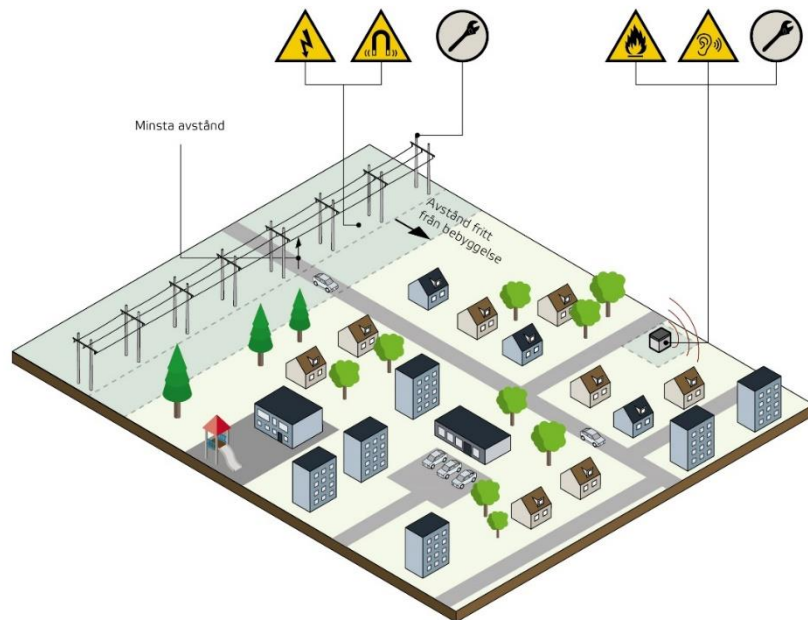
Vägledningen i de målgruppsanpassade delarna för översiktsplanering och detaljplanering innehåller en grundläggande beskrivning av hur kraftsystemet för el är uppbyggt och fungerar, ansvariga aktörer och hur elnätutbyggnad går till. Vägledningen ger information om i vilka skeden kommunen behöver ha dialog med berörda elnätsföretag och olika frågor som kan behöva hanteras. Vägledningen behandlar också samordning med andra planer och går igenom olika intressen som behöver beaktas vid avvägning av lämplig lokalisering och lämplig markanvändning. Det ingår även kunskaphöjande delar om elnätsanläggningarnas omgivningspåverkan och hur elsäkerhet och hälsorisker behöver beaktas vid planering. Vägledningen ger också stöd för formulering av tydliga ställningstaganden i översiktsplanering och om lämplig reglering genom planbestämmelser i detaljplanering.

I den målgruppsanpassade delen om bygglov och förhandsbesked har aspekter och frågor som rör elnätsanläggningar integrerats i redan befintlig vägledning om handläggning och om prövning. Dessutom finns en mer omfattande vägledningstext om elförsörjning vid lokaliseringssprövning utanför detaljplan och

Figur 1. Elnätet är uppbyggt för att transportera el från produktionsanläggningar via ledningsnät och stationer till elförbrukningsanläggningar hos hushåll, industrier med mera. Bild framtagen inom uppdraget: Jörgen Svensson, WSP.

områdesbestämmelser. Vägledningen tar bland annat upp elnät som allmänt intresse, hur elnätsanläggningar behöver beaktas utifrån påverkan på hälsa, säkerhet och risk för olyckor, samt remittering till elnätsföretag. Vägledning om hur gestaltning av elnätsanläggningar kan beaktas vid prövning av bygglov och förhandsbesked behandlas på egen sida inom Boverkets vägledning om arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Figur 2. Omgivningspåverkan från kraftledning och tillhörande stationer. Vid planläggning och lovprövning behöver risker relaterat till elsäkerhet, magnetfält, brandrisk och buller beaktas. Det behöver också finnas utrymme för underhåll av elnätsanläggningarna.

Bild framtagen inom uppdraget: Jörgen Svensson, WSP.

Förväntad effekt

Den framtagna vägledningen bidrar till kunskaphöjning om elnät och elförsörjning och hur det kan hanteras vid fysisk planering och lovprövning. Detta ger goda förutsättningar för mer och bättre dialog mellan kommuner och berörda elnätsföretag. Vägledningen ger också en grund för att fler kommuner och regioner ska kunna ta en aktiv roll och bli mer delaktiga i planering av elnätsutveckling. De nätutvecklingsplaner som alla elnätsföretag ska ta fram från och med år 2024 ger förutsättningar för en god samordning mellan elnätsutveckling och den fysiska planeringen. Sammantaget kan vägledningen väntas leda till bättre och mer välgrundade avvägningar i sammanhang som rör elnät och elförsörjning.

Resultat från uppdraget

Här följer webblänkar till framtagna vägledning.

[Elnät i översiktsplaneringen](#)

[Elnät i detaljplaneringen](#)

[Elförsörjning i lokaliseringsprövning utanför detaljplan och områdesbestämmelser](#)

[Elnätsanläggningar i den fysiska miljön](#)

Sammanställning av ny vägledning för regionplanering respektive bygglov och förhandsbesked som integrerats i befintlig vägledning på PBL kunskapsbanken redovisas i bilaga 1 och 2.

Observationer

Här följer observationer av förhållanden som kan medföra svårigheter i planeringen.

Ofullständig information om var det finns elnätsanläggningar

En grundläggande förutsättning för att kommunerna ska kunna beakta elnätsanläggningar är att kommunen har tillgång till information om var elnätsanläggningarna finns. Under uppdraget har det framkommit att alla elnätsanläggningar inte finns redovisade i kartunderlag som är tillgängligt för kommunerna, samt att det finns många elnätsanläggningar där det inte finns markupplåtelseavtal eller ledningsrätt för alla fastigheter som berörs. Det innebär att det kan förekomma situationer då en kommun inte vet om att det finns elnätsanläggning som skulle ha beaktats i ett ärende enligt plan- och bygglagen.

Boverket har erfarit att luftledningarna och elnätsanläggningarna ovan mark så gott som alltid finns redovisade i tillgängliga kartor, och att det i första hand är nedgrävda kablar och andra anläggningar under mark som kommunen inte har fullständig information om.

Vid översiktsplanering och detaljplanering skulle informationsbristen framöver kunna hanteras genom den dialog mellan kommun och elnätsföretag som föreslås i framtagna vägledning. Den ofullständiga informationen om lokalisering av elnätsanläggningar är därför främst problematisk i ärenden om lov och förhandsbesked, där motsvarande dialog inte förs. Det rör alltså ärenden både utanför detaljplan och områdesbestämmelser, men även inom detaljplan eller områdesbestämmelser som tagits fram tidigare utan tillräcklig dialog med berörda elnätsföretag.

Boverket har haft utbyte med branschorganisationen Energiföretagen Sverige om hur informationsbristen kan hanteras på ett bra sätt. Det har utnyttjats i lösningen att varje kommun och berörda elnätsföretag behöver ha dialog för att gemensamt komma fram till bra arbetsätt så att

elnätsföretagen blir kontaktade i relevanta ärenden. Kommun och elnätsföretag behöver enas om lämplig avgränsning av vilken typ av lovpliktiga ärenden, samt under vilka förutsättningar, som ärenden om bygglov och förhandsbesked ska remitteras till berörda elnätsföretag.

Kommunernas arbete hade underlättats av tillgång till information om lokalisering av samtliga elnätsanläggningar som behöver beaktas. Detta skulle minska risken för att någon elnätsanläggning förbises i planeringen och därigenom ge ett mer säkert arbetssätt.

Bygglovsplikt för transformatorstationer – begreppsanvändning

Under arbetet med att ta fram plan- och bygglagen, PBL, påpekade Boverket att vissa små och enkla konstruktioner som tidigare ansetts vara byggnader, så som transformatorstationer, inte uppfyller kravet på att människor ska kunna vistas i dem (prop. 2009/10:170 s. 144)⁴. De skulle därför inte vara att betrakta som byggnader enligt den definition av begreppet byggnad som infördes i 1 kap. 4 § PBL.

Regeringen införde därför i 6 kap. 1 § 10 plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, bygglovsplikt för anläggningar som transformatorstationer. Genom förarbetena till PBL är det tydligt att bestämmelsen specifikt avsåg nätstationer, då det är dessa som kan vara små och enkla konstruktioner. En nätstation är den vanligast förekommande typen av transformatorstation och också den minsta. I tätort är avståndet mellan nätstationer ungefär 200 meter och en typisk nätstation har en byggnadsarea som understiger 10 kvadratmeter.

Elnätsföretagen använder emellertid begreppet transformatorstation i en vidare betydelse. Dels använder de begreppet transformatorstation i sammanhang som också avser exempelvis kopplingsstationer och omriktarstationer. Dels förekommer ibland nätstationer i anslutning till eller som en del av sådana större elnätsanläggningar. Karaktäristiskt för sådana större elnätsanläggningar är att merparten av all elnätsutrustning är placerad utomhus på en inhägnad plats, men att där också kan finnas byggnader och nätstationer som en del av själva anläggningen.

Nätstation är ett bättre begrepp

Branschorganisationen Energiföretagen Sverige har framfört att det finns stora variationer i hur kommunerna tillämpar bygglovsplikten för transformatorstationer. Många byggnadsnämnder kräver bygglov för andra typer av transformatorstationer än nätstationer.

Eftersom avsikten med införandet av bestämmelsen i 6 kap. 1 § 10 PBF varit att de vanligt förekommande nätstationerna ska kräva bygglov

⁴ Boverkets yttrande över förslag till ny plan- och bygglag, Boverket dnr 2131/2009.

eftersom de inte längre omfattas för av definitionen för byggnad, föreslår Boverket att lydelsen ”transformatorstationer” i bestämmelsen ersätts med begreppet ”nätstationer”.

Det tydliggörs då att större elnätsanläggningar inte är lovpliktiga anläggningar, samtidigt som det fortfarande kan krävas bygglov för byggnader, murar och plank som utgör en del av anläggningen eller dess skalskydd.

Begreppet ”nätstation” skulle kunna inbegripa andra anläggningar än elnätsanläggningar, så som olika regler-, pump- eller uppgraderingsstationer i avlopps- och fjärrvärmenäten. Erfarenhetsmässigt skiljer sig sådana stationer emellertid från nätstationer i elnäten genom att människor kan uppehålla sig inuti dem. Det gör att sådana stationer omfattas av lovpikten för byggnader. Risken för sammanblandning framstår därför som liten.

Energilager med batterier

Energilagring i batterier, så kallade *battery energy storage solutions*, är en relativt ny företeelse avsedd att dels bidra med stödtjänster till transmissionsnäten, dels lagring av energi från solceller och andra förnyelsebara energikällor.

Boverket har parallellt med uppdraget tagit emot frågor om energilager med batterier från flera kommuner och länsstyrelser. Utifrån frågeställningarna framgår att en del byggnadsnämnder betraktar energilager med batterier som lovpliktiga transformatorstationer, medan andra endast kräver bygglov för de delar av energilagret som utgör antingen byggnader, murar eller plank. Samtidigt erfar Boverket att kommunernas räddningstjänster ofta har farhågor eller betänksamheter kring brandskyddet.

Att energilager med batterier inte har beretts större utrymme i nu redovisat uppdrag beror på att enligt EU-direktivet om ren energi för alla i Europa, *Clean energy package*, ska elnätsföretagen inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet. Energilager med batterier kommer därför huvudsakligen att byggas av andra aktörer, även om sådana aktörer kan vara dotter- eller systerföretag till elnätsföretagen.

Större energilager med batterier kräver mottagningsställverk och transformator, vilket motsvarar en sådan större elnätsanläggning som elnätsföretagen – utifrån den begrepps användning som redogjorts för ovan – kallar för transformatorstation. I sådana större energilager med batterier är en eller flera transformatorer eller nätstationer ofta del av själva anläggningen. Mindre energilager med batterier, så som ett så kallat hemmabatteri med lågspänningsanslutning på högst 0,4 kV, kräver emellertid inte någon transformator.

Boverkets tolkning är att energilager med batterier inte är att betrakta som bygglovspliktiga anläggningar. Däremot kan det krävas bygglov för

nätstationer, byggnader, murar och plank som utgör en del av anläggningen eller dess skalskydd.

Huruvida det finns skäl för ytterligare reglering av energilager med batterier i PBL eller förordningar och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, är något som kan behöva utredas vidare.

Fortsatt arbete

Under 2024 planerar Boverket att sprida information om framtagen vägledning genom olika kanaler som nyhetsbrev och sociala medier, samt medverka vid lämpliga seminarier och konferenser.

Den pågående samhällsomställningen för ökad elektrifiering gör att det sker betydande förändringar som påverkar förutsättningarna för den fysiska planeringen. Några exempel är utformning av elnätsföretagens kommande nätutvecklingsplaner⁵, kommande vägledning om magnetfältspåverkan från starkströmsledning⁶ och kommande underlag för utveckling av regional och lokal energiplanering⁷.

⁵ [Nätutvecklingsplan](https://ei.se/bransch/rappor-tera-in-uppgifter-till-ei/natutvecklingsplan). 2023, Energimarknadsinspektionen. <https://ei.se/bransch/rappor-tera-in-uppgifter-till-ei/natutvecklingsplan>. Hämtad 2023-12-06.

⁶ [Folkhälsomyndigheten ska ta fram ny vägledning för magnetfältspåverkan](https://www.regeringen.se/artiklar/2023/05/folkhalsomyndigheten-ska-ta-fram-ny-vagledning-om-magnetfaltspaverkan/). 2023 Regeringen. <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/05/folkhalsomyndigheten-ska-ta-fram-ny-vagledning-om-magnetfaltspaverkan/>. Hämtad 2023-12-06.

⁷ [Uppdrag för att utveckla regional och lokal energiplanering för elektrifiering](https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/07/uppdrag-att-utveckla-regional-och-lokal-energiplanering-for-elektrifiering/). 2023, Regeringen. <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/07/uppdrag-att-utveckla-regional-och-lokal-energiplanering-for-elektrifiering/>. Hämtad 2023-12-06.

Bilagor

Bilaga 1. Ny text om elnät i regionplanering som tillförts i befintlig vägledning på PBL kunskapsbanken

Planering

Regional fysisk planering

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/regionplan/>

Nytt sista stycke under rubriken **Regionala frågor**:

Den gröna omställningen med elektrifiering som huvudspår leder till en snabbt ökande elanvändning i Sverige. Elförsörjning behöver oftast ses i ett större sammanhang. Regionen kan bidra med betydelsefullt stöd till kommunerna i planeringen för elnätsutbyggnad genom underlag för bedömning av elanvändning och effektbehov ur ett regionalt perspektiv. Det krävs dialog och samarbete eftersom ledningsnätet passerar över kommungränser och mellan regioner. Planering för utbyggnad och industrietablering i en kommun kan medföra behov av förstärkning eller utbyggnad av elnät i andra kommuner.

Vägledning om elnät i översiktsplanering kan ge stöd och information som är till nytta på regional nivå.

[Elnät i översiktsplanering](#)

Bilaga 2. Sammanställning av ny text om bygglov och förhandsbesked som integrerats i befintlig vägledning på PBL kunskapsbanken

Handläggning

Att höra grannar och andra

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/handlaggning/hora_grannar/

Nytt andra stycke under rubriken **Vilka ska höras?** och underrubriken **Rättighetshavare:**

Det är viktigt att kontrollera vilka rättighetshavare som finns på den fastighet som ansökan avser och på omgivande fastigheter. Detta eftersom planavvikelse kan leda till inskränkningar i deras rättigheter. Till exempel skulle en tillbyggnad som placeras för nära en markkabel kunna innebära sämre förutsättningar för elnätsföretaget att underhålla eller bygga ut ledningarna.

Beslut om lov

Motivering av lovbeslut

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/handlaggning/beslut-om-lov/motivering-av-lovbeslut/>

Som nytt, avslutande exempel under rubriken **Parters argument och uppgifter.**

Exempel 3

Nämndens bedömning av inkomna synpunkter

Elnätsföretaget har lämnat synpunkter på ansökan. Elnätsföretaget anser att tillbyggnaden placeras för nära ledningsgatan och att det genom en sådan placering föreligger risk för olyckshändelser. Enligt plan- och bygglagens 2 kap. 6 § punkt 2 ska byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till skydd mot olyckshändelser.

Byggnadsnämnden bedömer därför att tillbyggnadens placering inte är lämplig med hänsyn till skydd mot olyckshändelser. (2 kap 6 §, 9 kap 31 § PBL)

Underrättelse och yttranden

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/handlaggning/beslut-om-lov/underrattelse-och-yttranden/>

Som nytt, avslutande exempel under rubriken **Parters argument och uppgifter:**

Exempel 5

Elnätsföretaget som är ägare till en luftledning utmed gräns till "fastighetsbeteckning" har getts möjlighet att lämna synpunkter på ansökan. Synpunkter har inkommit från elnätsföretaget som motsätter sig tillbyggnaden. Elnätsföretaget anser att åtgärden skulle medföra en betydande olägenhet eftersom den skulle inskränka elnätsföretagets möjlighet till underhåll och förnyelse och en försämrad leveranssäkerhet.

Byggnadsnämndens bedömning av synpunkten framgår av beslutets motivering.

Underrättelse och yttranden

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/handlaggning/beslut-om-forhandsbesked/underrattelse-och-yttranden/>

Som nytt, avslutande exempel under rubriken **Parters argument och uppgifter:**

Exempel 5

Elnätsföretaget som är ägare till en luftledning utmed gräns till "fastighetsbeteckning" har getts möjlighet att lämna synpunkter på ansökan. Synpunkter har inkommit från elnätsföretaget som motsätter sig tillbyggnaden. Elnätsföretaget anser att åtgärden skulle medföra en betydande olägenhet eftersom åtgärden skulle inskränka elnätsföretagets möjlighet till underhåll och förnyelse och en försämrad leveranssäkerhet.

Byggnadsnämndens bedömning av synpunkten framgår av beslutets motivering.

Prövning av lov och förhandsbesked***Prövning av bygglov inom detaljplan*****Placering och utformning**

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/bygglov_inom_dp/placering/

Ny rubrik under/efter **Hänsynskravet och markhantering:**

Prövning av hänsynskravet för elnätsanläggningar

Oavsett om elnätsbyggnader eller nätstationer är placerade i bebyggd miljö eller i naturmiljö medför de en påverkan på omgivningen. Vid prövning av bygglov för sådana anläggningar är det lätt att hänsynskravet och kravet på god form-, färg- och materialverkan glöms bort. Anläggningarna är nödvändiga för att vårt samhälle ska fungera men

det finns inget undantag från kraven för elnätsanläggningar utan kraven gäller precis som för alla andra byggnader och anläggningar. Många gånger uppfylls kraven redan vid bygglovsansökan. I andra fall kan ansökan behöva ändras för att kraven ska uppfyllas. Byggnadsnämnden kan då behöva ha en dialog med sökanden om sådana ändringar, innan nämnden beslutar i ärendet.

Utformningskraven

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/bygglov_inom_dp/utformningskraven/

Nytt fjärde stycke under rubriken **God form-, färg- och materialverkan** och underrubriken **Hur gäller kravet för anläggningar?** efter mening som slutar "... på platsen och intresset av en god helhetsverkan.”:

Detsamma gäller för nätstationer. En grön nätstation kan vara ett utmärkt val på en viss plats, men på en annan plats uppfylls inte hänsynskravet på grund av färgen. Om kravet på god form-, färg- och materialverkan uppfylls beror på hur omgivningen ser ut. Sådant som påverkar är till exempel om det är naturmiljö eller stadsmiljö och om det finns närliggande bebyggelse och hur den i så fall ser ut. I ett sådant fall kanske all omgivande bebyggelse är röd och det räcker att fasadfärgen ändras från grön till röd för att kravet ska uppfyllas.

Prövning av bygglov inom områdesbestämmelser

Detaljplanekravet

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/inom_ob/detaljplanekravet/

Ändrad första mening i första stycket under **Plankravet för ny sammanhållen bebyggelse** och underrubriken **Ansvar och samordning**. från ” Skälet till att det ställs krav på detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse är att en sådan bebyggelse kan kräva gemensamma anordningar, till exempel gator eller avlopp, eller att flera frågor behöver redas ut och lösas i ett sammanhang.” till:

Skälet till att det ställs krav på detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse är att en sådan bebyggelse kan kräva gemensamma anordningar, till exempel gator, vägar, vatten, avlopp, *anläggningar för dagvattenhantering, el och annan teknisk försörjning*, eller att flera frågor behöver redas ut och lösas i ett sammanhang.

Lokaliseringsprövning

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/inom_ob/lokaliseringsprovning/

Ändrad sista mening i första stycket under **Markens lämplighet** och underrubriken **Människors hälsa och säkerhet**:

Det kan exempelvis vara allergener, *elsäkerhet*, doftolägenheter, fukt eller strålning.

Nytt sista stycke under **Markens lämplighet** och underrubriken **Människors hälsa och säkerhet**:

I närheten av elnät, nätstationer och andra elnätsanläggningar kan skyddsavstånd kan behöva beaktas för att förebygga skador på grund av kontakt med el, brandrisk samt hälsorisker från buller och magnetfält. Eftersom hälsoeffekter från magnetfält på lång sikt inte kan uteslutas har Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Folkhälsomyndigheten (tidigare Socialstyrelsen) och Strålsäkerhetsmyndigheten gemensamt valt att rekommendera en viss försiktighet. En sådan rekommendation är att undvika placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.

Nytt sista avsnitt, följande på sista rubriken **Olyckor, översvämning och erosion**:

Energiförsörjning och energihushållning

Vid prövning av en ansökan om bygglov för byggnadsverk som för sin funktion kräver tillförsel av energi, ska byggnadsnämnden pröva om lokaliseringen är lämplig med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen.

PBL 2:5 (andra stycket)

På många platser finns det ett elnät som byggnadsverk kan koppla in sig på och som har kapacitet för både den nya anslutningen och redan befintliga anslutningar. Men på andra platser kan det saknas ledig kapacitet och inte finnas förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat.

Utformningskraven

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/inom_ob/utformningskraven/

Nytt fjärde stycke under rubriken **God form-, färg- och materialverkan** och underrubriken **När gäller kravet för anläggningar?** efter meningens som slutar "... på platsen och intresset av en god helhetsverkan.":

Detsamma gäller för nätstationer. En grön nätstation kan vara ett utmärkt val på en viss plats, men på en annan plats uppfylls inte hänsynskravet på grund av färgen. Om kravet på god form-, färg- och materialverkan uppfylls beror på hur omgivningen ser ut. Sådant som påverkar är till exempel om det är naturmiljö eller stadsmiljö och om det finns närliggande bebyggelse och hur den i så fall ser ut. I ett sådant fall kanske all omgivande bebyggelse är röd och det räcker att fasadfärgen ändras från grön till röd för att kravet ska uppfyllas.

Prövning av bygglov utanför detaljplan och områdesbestämmelser

Detaljplanekravet

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov---byggande/provning_lov_fb/utanfor_dp_ob/detaljplanekravet/

Nytt sista avsnitt, följande på sista rubriken Olyckor, översvämning och erosion:

Ändrad första mening i första stycket under **Plankravet för ny sammanhållen bebyggelse** och underrubriken **Ansvar och samordning**. från ” Skälet till att det ställs krav på detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse är att en sådan bebyggelse kan kräva gemensamma anordningar, till exempel gator eller avlopp, eller att flera frågor behöver redas ut och lösas i ett sammanhang.” till:

Skälet till att det ställs krav på detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse är att en sådan bebyggelse kan kräva gemensamma anordningar, till exempel gator, vägar, vatten, avlopp, *anläggningar för dagvattenhantering, el och annan teknisk försörjning*, eller att flera frågor behöver redas ut och lösas i ett sammanhang.

Lokaliseringsprövning

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/utanfor_dp_ob/lokaliseringsprovning/

Ändrad sista mening i första stycket under **Markens lämplighet** och underrubriken **Människors hälsa och säkerhet**:

Det kan exempelvis vara allergener, *elsäkerhet*, doftolägenheter, fukt eller strålning.

Nytt sista stycke under **Markens lämplighet** och underrubriken **Människors hälsa och säkerhet**:

I närheten av elnät, nätstationer och andra elnätsanläggningar kan skyddsavstånd kan behöva beaktas för att förebygga skador på grund av kontakt med el, brandrisk samt hälsorisker från buller och magnetfält. Eftersom hälsoeffekter från magnetfält på lång sikt inte kan uteslutas har Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Folkhälsomyndigheten (tidigare Socialstyrelsen) och Strålsäkerhetsmyndigheten gemensamt valt att rekommendera en viss försiktighet. En sådan rekommendation är att undvika placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.

Nytt sista avsnitt, följande på sista rubriken **Olyckor, översvämning och erosion**

Energiförsörjning och energihushållning

Vid prövning av en ansökan om bygglov för byggnadsverk som för sin funktion kräver tillförsel av energi, ska

byggnadsnämnden pröva om lokaliseringen är lämplig med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen.

PBL 2:5 (andra stycket)

På många platser finns det ett elnät som byggnadsverk kan koppla in sig på och som har kapacitet för både den nya anslutningen och redan befintliga anslutningar. Men på andra platser kan det saknas ledig kapacitet och inte finnas förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat.

Utformningskraven

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/utanfor_dp_ob/utformningskraven/

Nytt fjärde stycke under rubriken **God form-, färg- och materialverkan** och underrubriken **När gäller kravet för anläggningar?** efter mening som slutar "... på platsen och intresset av en god helhetsverkan.":

Detsamma gäller för nätstationer. En grön nätstation kan vara ett utmärkt val på en viss plats men på en annan plats uppfylls inte hänsynskravet på grund av färgen. Om kravet på god form-, färg- och materialverkan uppfylls beror på hur omgivningen ser ut. Sådant som påverkar är till exempel om det är naturmiljö eller stadsmiljö och om det finns närliggande bebyggelse och hur den i så fall ser ut. I ett sådant fall kanske all omgivande bebyggelse är röd och det räcker att fasadfärgen ändras från grön till röd för att kravet ska uppfyllas.

Detaljplanekravet

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/provning-av-forhandbesked/detaljplanekravet/

Ändrad första mening i första stycket under **Plankravet för ny sammanhållen bebyggelse** och underrubriken **Ansvar och samordning**. från ” Skälet till att det ställs krav på detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse är att en sådan bebyggelse kan kräva gemensamma anordningar, till exempel gator eller avlopp, eller att flera frågor behöver redas ut och lösas i ett sammanhang.” till:

Skälet till att det ställs krav på detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse är att en sådan bebyggelse kan kräva gemensamma anordningar, till exempel gator, *vägar, vatten, avlopp, anläggningar för dagvattenhantering, el och annan teknisk försörjning*, eller att flera frågor behöver redas ut och lösas i ett sammanhang.

Andra sidor på PBL kunskapsbanken

Transformatorstationer

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/anmalningsplikt/bygglov-for-anlaggningar/transformatorstationer/>

Ta bort sista meningen, ”Transformatorstationer kan också vara en del av större anläggningar, till exempel ställverk som betjänar hela industrier eller städer.”, under rubriken **Vad är en transformatorstation?**:

I andra stycket under rubriken **Vad är en transformatorstation?**, ändra meningen ” En transformatorstation kan också kallas nätstation.” till:

Den minsta sortens transformatorstation kallas nätstation.

I tredje stycket under rubriken **Vad är en transformatorstation?**, under bilden, ändra meningen ” En äldre form av transformatorstation är en stolpstation.” till:

En stolpstation är en äldre form av transformatorstation.

Nytt avsnitt sist under rubriken **Vad är en transformatorstation?**:

Nätstation eller transformatorstation?

Under arbetet med att ta fram plan- och bygglagen, PBL, påpekade Boverket att vissa små och enkla konstruktioner som tidigare ansetts vara byggnader, så som transformatorstationer, inte uppfyller kravet på att människor ska kunna vistas i dem.

[Prop. 2009/10:170 s. 144](#)

Regeringen införde därför i plan- och byggförordningen, PBF, bygglovsplikt för anläggningar som transformatorstationer. På så sätt omfattas de vanligt förekommande nätstationerna av bygglovsplikten, trots att de inte är byggnader.

[PBL 9:2](#)

[PBF 6:1](#)

Genom förarbetena till PBL är det tydligt att bestämmelsen specifikt avser nätstationer, då det är dessa som kan vara små och enkla konstruktioner. En nätstation är den vanligast förekommande typen av transformatorstation och också den minsta. I tätort är avståndet mellan nätstationer ungefär 200 meter och en typisk nätstation har en byggnadsarea som understiger 10 kvadratmeter.

Större anläggning

Transformatorstationer kan också vara en del av större anläggningar, till exempel i anslutning till ställverk som betjänar hela industrier eller städer. Det finns även andra

stationer i elnätet än transformatorstationer, till exempel kopplingsstationer och omriktarstationer. Det som är karaktäristiskt för dessa typer av elnätanläggningar är att merparten av all elnätsutrustning är placerad utomhus på en inhägnad plats, men att där också kan finnas byggnader som en del av själva anläggningen.

Dessa större elnätsanläggningar är förmodligen inte att betrakta som bygglovspliktiga, även om elnätsföretagen ibland betecknar dem som transformatorstationer. Däremot kan bygglov krävas för byggnader, murar och plank som utgör en del av anläggningen eller dess skalskydd.

Mark- och miljödomstolen, MMD, har prövat ett överklagande av bygglov för kontroll- och manöverbyggnad, där klaganden menat att också ställverket omfattas av lovplikten. Domstolen konstaterar att ställverk inte ingår i transformatorstationen på fastigheten. Domstolen konstaterar också att 6 kap. 1 § plan- och byggförordningen (2011:338) är uttömmande och att ställverk inte är bygglovspliktigt eftersom ställverk inte uppräknas i den paragrafen. (MMD Växjö 2021-02-18 mål nr P 4981-20)

[PBF 6:1](#)

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se